

Cùng các bạn thiếu niên yêu quý!

Thật khó mà kể hết được những gì đã diễn ra mấy chục năm với nhiều biến động, kể từ ngày đội IA Sao của chúng tôi được thành lập. Hồi mới lên Tây Nguyên, ba má tôi phải lo không biết bao nhiêu là chuyện. Ăn ở ra sao? Làm lụng thế nào? Ba má tôi đều là bộ đội phục viên. Ngay sau ngày miền Nam im tiếng súng, cuộc sống hòa bình, gia đình tôi ở trên núi xuống. Quê tôi miền biển, một vùng cát trắng xóa. Ngày mới về, nhìn những bãi cát nối tiếp những bãi cát mênh mông dọc theo bờ biển, bụi lốc mù mịt, tôi không hiểu bằng cách nào mà các chú bác, các cô dì du kích bám trụ được suốt những năm đánh Mỹ. Cây cối thì không có, chỉ thấy những chòm cỏ lông chông cuốn theo gió bụi, lúa thừa vài hàng dương trơ cằn. Cỏ lông chông quay quắt sống. Vậy đó. Thế mà khi

về làng, ba má dẫn tôi đi thăm bà con, ai cũng biểu: *"Chu cha, tội cho vợ chồng con cái nhà Ba Thương, bao nhiêu năm lên rừng lên núi làm cách mạng, bây giờ về, không còn chi trội."* Thực lòng mà nói, ngày ở trên núi, tôi được cưng chiều vì cả đơn vị ba má có mình tôi là con nít. Vào chiến dịch, tôi được ở phía sau với các cô, các chú hậu cần, quân y, bảo là sướng thì không đúng, nhưng tôi luôn được săn sóc rất chu đáo. Lúc ấy tôi không thể hình dung được quê hương tôi lại thế này. Ba tôi bảo: *"Con ạ, quê ta nghèo vì chiến tranh..."* Tôi hiểu, vì tôi được sinh ra giữa cuộc chiến, lớn lên trong bom đạn, mặc dù lúc ấy tôi chưa được sáu tuổi. Cho tới bây giờ, trong kí ức, những nong cát nóng rẫy và những chòm cỏ lông chông bị lốc xoáy tung lên quay liệng chập chờn, gương mặt sạm đen của ba tôi cùng ánh mắt lo âu của má khi nhận ra cái nền nhà mà ông bà nội tôi xưa kia ở. Còn lại hoang tàn...

Bà con dân làng dẫn ba má tôi ra một bãi cát. Cả làng bới cát lên tìm những ngôi mộ rồi lập nghĩa trang - trong đó có mộ ông bà nội và bác Hai tôi. Nơi đây trước đã diễn ra một cuộc thảm sát vô cùng dã man của lính Mỹ. Hồi ấy người ta gọi là cát cháy. Bây giờ cát vẫn còn nguyên là cát. Dân làng ai nấy đều tự tìm cho mình một hướng mới...

Vào buổi tối trăng sáng ngần ngật, trên nền ngôi nhà cũ, ba má tôi đã dựng một túp lều ở tạm. Tôi thấy ba đứng ngẩn ngơ ngoài nổng cát nhìn sang bên kia gò. Lúc ấy má con tôi lúi húi thu dọn quanh "nhà". Má biểu:

- Con gọi ba về tắm rồi ăn cơm.

Tôi tới bên, thấy ba đứng thở ra hoài, thỉnh thoảng còn đánh lười chằng chặc. Hình như ba đang tính chuyện gì hung lắm. Hồi ở trên núi, mỗi lần sắp đi công tác xa, ba tôi cũng hay ra cửa nhà hầm ngó mông, đánh lười vậy. Tôi nắm tay ba. Ba kéo tôi lại rồi đưa tới gần chỗ má.

- Hồi chiều họp trên xã có chuyện chi mà ba con Hiền ngó bộ sao sao à? - Má hỏi.

Ba tôi chậm rãi ngồi xuống tấm phản kê tạm ngoài cửa, rót nước từ bi đông ra chén uống. Uống xong, ba vắn một điếu thuốc rê rõ to, rít một hơi rõ dài, rõ sâu, phà khói rõ đậm, rồi nói:

- Khi sáng họp trên ủy ban xã, anh gặp chú Hai Dương huyện ủy.

- Vậy sao?

- Chú Hai biểu sắp tới có cuộc vận động bà con quê mình đi xây dựng vùng kinh tế mới trên Tây Nguyên.

- Kinh tế mới là cách sao? - Má hỏi.

- Anh đâu biết. Mai lên xã nghe phổ biến chủ trương, chính sách.

- Vậy anh biểu tính cách chi?

- Anh tính mình lên trên đó theo chủ trương chung.

Má ngồi xuống bên ba, một lúc sau mới nói:

- Mình cứ tính cho hết nước, hết đàng đi. Má con tôi thế nào cũng được.

- Ờ. - Ba tôi chậm rãi nói. - Nếu vậy thì anh quyết nghe.

Thế đấy! Sự việc vốn vện chỉ có vậy. Ba tôi bảo gia đình tôi sống trên rừng quen rồi. Bà con người ta sống được, mình sống được.

Thế là chúng tôi lại lên đường!

. I . Thung lũng hoa

Mới đầu, mỗi gia đình chúng tôi được ban kinh tế mới phân cho một ngôi nhà tranh và một đám đất bao quanh nhà rộng ơ là rộng để làm vườn. Năm gia đình chung nhau một giếng nước. Nhận nhà, nhận đất xong là ba má tôi bắt tay ngay vào công việc. Mà công việc thì cứ nối nhau, tưởng không bao giờ hết. Ba má tôi thường dậy rất sớm và đi ngủ vào lúc sương mù trùm kín cả vùng quê thung lũng.

Rừng núi đối với tôi không còn lạ gì. Nhưng nơi đây là thung lũng sinh lầy, hai bên triền đồi là đồng cỏ mướt tằm mắt. Tít xa là đỉnh Kon Phun quanh năm mây phủ. Ba tôi bảo nơi ấy là rừng chiến khu.

Rừng chiến khu, có thể nhiều bạn nghe còn ngỡ ngàng, nhưng đối với tôi thì lại rất thiêng liêng. Tôi sinh ra rồi lớn lên từ nơi đó. Đó là nơi "chôn nhau cắt rốn" của tôi. Vậy là giờ đây tôi lại trở về với nơi tôi được sinh ra. Những ngôi làng của bà con Bah Nar, Jrai bao năm bị bom đạn chà đi xát lại, bây giờ đã hồi sinh. Cả vùng thung lũng quê chúng tôi hồi sinh. Những thung lũng trơ cằn giờ đây tràn ngập tiếng chim hót và tiếng suối chảy đổ về hồ Đắc Xút. Đắc Xút tiếng Bah Nar là nước mật đấy các bạn ạ.

Bạn đã bao giờ được lên cao nguyên và được thấy cảnh sương mù buổi sáng chưa? Tôi thích những buổi sáng đứng trước cửa nhà, nhìn lên chóp núi Kon Phun. Sương ở đây dày đặc đến nỗi ta có cảm giác, nếu dùng dao có thể xắt ra thành từng lát. Ấy thế nhưng sương lại rất mềm, mềm như những chiếc khăn bông mịn, vắt ngang dãy núi này sang dãy núi kia. Loáng cái, khi mặt trời vừa vươn lên, những chiếc khăn bông ấy biến thành khăn xoan mỏng trôi lững lờ xuống triền thung. Còn những ngọn núi thì vẫn đứng trầm tư, hiền lành như đang tận hưởng bàn tay dịu mát của sương mai ve vuốt. Dưới chân núi là những vệt rừng già kéo dài, sâu hun hút. Hoa muồng muồng vàng rực. Hoa pơ lang đỏ chói. Hoa săng lẻ tím nhạt. Nhìn theo vệt rừng lên cao, ta thấy rất rõ con thác IA

Sao đổ xuống từ hai bên đỉnh núi. Có thể nói, thác IA Sao là cái vòi phun nước của một bầu voi khổng lồ. Nước từ trên đó phun ra trắng xóa, thỉnh thoảng ánh lên một vòng cung bảy sắc cầu vồng. Mùa khô cũng như mùa mưa, nước ở đây lúc nào cũng trong leo lẻo. Tôi đã lên đó cùng ba tôi mấy lần. Ba tôi bảo rừng rậm Kon Phun là nơi quần tụ đủ các loài muông thú, nhất là mùa khô. Vì mùa khô nhiều nơi thiếu nước. Nhưng rừng già thì chẳng bao giờ thiếu nước cả. Ba tôi là người săn thú nổi tiếng, không phải mới đây, mà hồi còn chiến tranh, ba đã từng bắn được không biết bao nhiêu nai, mang, heo rừng, và cả cọp nữa. Mới đây thôi ba tôi hạ được con nai chà, thịt con nai chà được chia đều cả ba làng, liên hoan vui vẻ lắm. Ba tôi bảo thú rừng là của chung, mình săn bắn được phải chia đều cho các cửa theo phong tục. Ba má tôi đều rất thạo tiếng Bah Nar và tiếng Jrai. Hơn thế, cả phong tục tập quán của bà con nơi đây ba má tôi cũng biết, thành thử, tối nào nhà tôi cũng đông khách. Các chú các bác người Bah Nar và Jrai tới chơi, có hôm còn gửi cả rượu cần tới nhà tôi uống, rồi hát thâu đêm. Có lẽ chính vì thế mà ba tôi được bà con cả ba làng bầu làm cán bộ văn hóa xã. Bà con ai cũng gọi ba tôi là "bá Hiền" một cách thân mật. Giống như người Kinh gọi là "ba con Hiền" đấy các bạn ạ. Xã IA Sao của chúng tôi gồm có ba làng: Làng Kinh Mới, làng

Đê Bơ NgănI và làng Plei IA Sao. Ba làng, ba dân tộc, kể cũng có nhiều cái khó. Nhưng một khi biết hợp sức nhau lại thì vui thật là vui.

Làng Đê Bơ NgănI từ trên núi xuống, cũng nghèo như làng Kinh Mới chúng tôi. Ở đây chỉ có làng IA Sao người Jrai là cuộc sống khá ổn định. Làng có hàng mấy trăm con bò. Còn heo gà thì vô kể. Nhiều nhà có tới ba bộ chinh chiêng, và chục nồi bung, nồi bẫy, hàng trăm ghè để ủ rượu cần. Cứ mỗi mùa Pơ Thi - mùa lễ hội của bà con Bah Nar và bà con Jrai thì khắp vùng thung lũng thảo nguyên xanh ngắt, tràn ngập tiếng ching chiêng, tràn ngập hoa sâm đất, vàng có, xanh biếc có, tím nhạt có. Những cánh hoa mỏng mảnh ngợp trời. Chúng tôi đào củ sâm đất về, xắt mỏng, phơi khô, mùa khô nấu chè mát với mật ong, ăn vào, bạn sẽ chẳng bao giờ quên được. Lại còn loài dây leo, lá đầy lông như lá mơ, vậy mà củ của nó là một món thuốc bổ, đó là hà thủ ô. Má tôi thích uống lá hà thủ ô nhất. Tôi thường ra bãi ngắt về, đem hơi sém đi, rồi cho vào nấu. Cái vị thơm thoang thoang, ngọt thanh cũng thoang thoang mà sinh nghiền như người nghiền uống nước chè xanh vậy.

Còn thứ gì nữa? Ôi, nhiều lắm các bạn ạ. Nào hoa e-pang, hoa kao, hoa hồng mọc tự nhiên mà tiếng Jrai gọi là bơ nga mơiah. Chắc các bạn cảm thấy

khó đọc phải không? Vậy thì ta cứ gọi là hoa hồng cũng chẳng sao mà. Hoa hồng mọc thành từng cụm lớn trên các bờ khe, kẽ đá, còn hoa cúc quỳ thì tràn ngập khắp các triền đồi. Đứng ở trên cao nhìn xuống, cả vùng thung lũng IA Sao của chúng tôi giống như một bông hoa khổng lồ nhiều màu, đi đến đâu cũng ngào ngạt mùi phấn hoa, mùi mật ong. Những bầy ong bay ngang trời réo lên những âm thanh ù ù. Mỗi gia đình chúng tôi ai cũng nuôi hàng chục thùng ong. Nuôi ong chẳng khó khăn gì mấy, lại thu nhập cao...

Bạn hãy tưởng tượng, vào một buổi chiều nào đó, bạn được ba bạn đưa đến bìa rừng rình săn gà lôi hoặc thỏ rừng. Có khi gặp cả công nữa. Lúc chập choạng tối thì phục bắn cheo cheo. Những buổi chiều như thế thú vị vô cùng. Nhưng tôi lại là con gái. Mà con gái thì đi săn thế nào được? Thật tiếc quá đi. Nhưng không sao, tôi vẫn kể chuyện đi săn cho các bạn nghe, vì ba tôi rất hay cho tôi đi theo những cuộc săn nhỏ lẻ. Vâng, đã có lần hai ba con tôi rình xem con công nó múa. Lúc ấy tôi nằm cạnh ba tôi dưới bụi chà là. Tôi chỉ muốn reo lên khi thấy con công hớn hớn xòe đôi cánh rộng sặc sỡ, xoay tròn. Thậm chí nó còn nhún nhảy, nghiêng cổ gù và thỉnh thoảng rúc lên những tiếng rất lạ tai. Ba tôi vài lần dương cây ná lên, rồi lại hạ xuống vì thấy tôi ham coi quá. Cứ thế,

con công đực múa quanh con công cái có tới cả tiếng đồng hồ.

Ba tôi nói nhỏ:

- Kể ra như trước đây thì ba bắn rồi. Còn bây giờ thì thôi.

Tôi mừng quá, nắm tay ba:

- Ba ơi, để cho nó múa, thỉnh thoảng ba cho con đi coi nghe.

Ba tôi nói vẻ luyến tiếc:

- Không phải lúc nào cũng được coi thế này đâu con ạ.

Bây giờ đến lượt tôi ngẩn ngơ:

- Vậy làm sao, ba? Mình có tìm được tổ, bẫy được công về nuôi như nuôi gà, nuôi chim không?

- Càng khó con ạ. Vì công là loài chim quý hiếm lắm.

Nói đoạn, ba con tôi cùng đứng lên, hù. Hai chú công lập tức biến mất. Ba tôi bảo bây giờ nằm im, thế nào cũng có mấy con gà rừng ra "ăn mót" mồi của công. Tôi mừng quá, áp hẳn người xuống cỏ. Mặt trời đỏ ối đang từ từ chìm xuống bên kia núi. Bóng bụi chà là dài ra rồi nhòe hẳn vào khoảng không mờ mờ. Tôi nín thở, căng mắt nhìn theo hướng cây ná của ba. Chợt "phụt!" Ngay sau tiếng "phụt" ấy là tiếng kêu